

بنام خداوند جان و خرد

# روش های تدریس و بررسی کتب

تاریخ و جغرافیا در دوره ی ابتدایی

www.ketab.ir

تالیف:

دکتر حبیب اله محمودیان

عضو هیات علمی دانشگاه آزاد اسلامی

۱۳۸۹

- سرشناسه : محمودیان، حبیب‌الله، ۱۳۲۹
- عنوان و نام پدیدآور : روش‌های تدریس و بررسی کتب تاریخ و جغرافیا در دوره‌ی ابتدایی / تالیف حبیب‌الله محمودیان.
- مشخصات نشر : ایلام: دانشگاه آزاد اسلامی (ایلام)، ۱۳۸۹.
- مشخصات ظاهری : ۱۳۷ ص: مصور، نقشه.
- شابک : ۶۰۰۰۰ ریال: 7-975-223-964-978
- وضعیت فهرست نویسی : فیفا
- یادداشت : پشت جلد به انگلیسی: H. Mahmoodian. The Methods of Teaching and Evaluation of History and Geography Books on Elementary course.
- یادداشت : کتابنامه: ص. ۱۳۶ - ۱۳۷.
- موضوع : جغرافیا - تاریخ - راهنمای آموزشی (ابتدایی) - تدریس اثربخش
- شناسه افزوده : دانشگاه آزاد اسلامی. واحد ایلام
- رده بندی کنگره : ۱۳۸۹ ۹۳۳/۳۰۶۰/۲۲LB
- رده بندی دیویی : ۳۷۲/۰۷۶
- شماره کتابشناسی ملی : ۲۴۹۴۳۲۲

### عنوان: روش‌های تدریس و بررسی کتب تاریخ و جغرافیا در دوره‌ی ابتدایی

مؤلف: دکتر حبیب‌الله محمودیان، عضو هیات علمی دانشگاه آزاد اسلامی

ناشر: دانشگاه آزاد اسلامی واحد ایلام

طرح جلد: محمد کرم پور

ویراستار: ظاهر سارایی مدرس مراکز آموزش عالی

چاپ اول: ۱۳۸۹

شمارگان: ۲۰۰۰

شابک : ۷-۹۷۵-۲۲۳-۹۶۴-۹۷۸

چاپ و لیتوگرافی و صحافی: سازمان چاپ و انتشارات دانشگاه آزاد اسلامی

قیمت: ۶۰۰۰ تومان

## فهرست مطالب

صفحه

عنوان

|    |                                                                |
|----|----------------------------------------------------------------|
| ۹  | سخن آغازین                                                     |
| ۱۱ | <b>فصل اول:</b> روش تدریس و بررسی کتب جغرافیای دوره ی ابتدایی  |
| ۱۲ | کلیات : مقدمه                                                  |
| ۱۲ | تعاریف                                                         |
| ۱۲ | اهداف                                                          |
| ۱۳ | تاریخچه                                                        |
| ۱۴ | مطالعات جغرافیایی در دوره های مختلف                            |
| ۱۶ | کاربرد رسانه های آموزشی در تدریس جغرافیا                       |
| ۱۷ | نقشه، نقشه کشی، نقشه خوانی                                     |
| ۱۹ | عناوین مباحث کلیدی جغرافیا دو پایه ی چهارم ابتدایی             |
| ۱۹ | جغرافیا چیست ؟ یادآوری مطالب                                   |
| ۲۰ | رسانه های آموزشی                                               |
| ۲۱ | راهنمای نقشه، جهت های نقشه                                     |
| ۲۴ | ناهمواری های ایران، دریا ها و دریاچه ها                        |
| ۲۹ | آب و هوا                                                       |
| ۳۳ | منابع آب و رودخانه ها                                          |
| ۳۷ | آبرفت ها و سرزمین های نسبتا هموار                              |
| ۴۵ | معیشت و کار در نواحی مختلف ایران                               |
| ۵۰ | راه ها و حمل و نقل                                             |
| ۵۱ | <b>فصل دوم:</b> بررسی بخش جغرافیای تعلیمات اجتماعی پایه ی پنجم |
| ۵۳ | استان های کشور                                                 |
| ۵۵ | زندگی و جمعیت در ناحیه ی کوهستانی                              |
| ۵۶ | زندگی و جمعیت در ناحیه ی گرم و خشک                             |
| ۵۷ | زندگی و جمعیت در ناحیه ی خزری                                  |
| ۵۸ | کشورهای همسایه ی ایران را بشناسیم                              |
| ۶۰ | قاره ها                                                        |

**فصل سوم:** روش تدریس و بررسی بخش تاریخ از مجموعه ی دروس تعلیمات اجتماعی

|     |                                                                              |
|-----|------------------------------------------------------------------------------|
| ۶۳  | دوره ی ابتدایی                                                               |
| ۶۶  | تاریخ چیست؟                                                                  |
| ۶۶  | تاریخ نویسی و نقش مورخ                                                       |
| ۶۷  | تاریخ تولد تاریخ                                                             |
| ۶۹  | افسانه و تاریخ                                                               |
| ۷۰  | مبداء تاریخ های مهم                                                          |
| ۷۰  | تقسیم بندی دوران تاریخی                                                      |
| ۷۱  | انواع تاریخ                                                                  |
| ۷۱  | چرا تاریخ می خوانیم ؟                                                        |
| ۷۲  | اهمیت تاریخ در برنامه درسی                                                   |
| ۷۴  | روش های عمومی آموزش تاریخ                                                    |
| ۷۵  | رسانه های آموزشی مورد نیاز درس تاریخ                                         |
| ۷۹  | <b>فصل چهارم:</b> بررسی بخش تاریخ کتب تعلیمات اجتماعی دوره ی ابتدایی         |
| ۷۹  | چرا تاریخ می خوانیم                                                          |
| ۸۰  | پیامبران بزرگ ، حضرت نوح ، حضرت ابراهیم ، حضرت موسی و حضرت عیسی علیهم السلام |
| ۸۲  | تمدن های نخستین                                                              |
| ۸۳  | تمدن ها و رودخانه ها                                                         |
| ۸۴  | بین النهرین کجاست ؟                                                          |
| ۸۶  | سرزمین ما ایران                                                              |
| ۸۸  | ایلامی ها در جنوب غربی کشور                                                  |
| ۸۹  | نژاد آریایی                                                                  |
| ۹۶  | معرفی اجمالی برخی آثار دوره ی هخامنشی                                        |
| ۱۰۱ | دولت سلوکی                                                                   |
| ۱۰۲ | تاریخ مختصر دوره ی اشکانی                                                    |
| ۱۰۴ | دولت ساسانیان                                                                |
| ۱۰۸ | پایان کار ساسانیان و طلوع آفتاب اسلام                                        |
| ۱۱۱ | <b>فصل پنجم:</b> بررسی بخش تاریخ کتب تعلیمات اجتماعی پایه ی پنجم ابتدایی     |
| ۱۱۲ | یاد آوری مطالب تاریخی سال چهارم ابتدایی                                      |

## سخن آغازین

پویش جامعه‌ی انسانی به سوی مقاصد عالی به ویژه در زمینه‌ی علوم و دانش هر لحظه شتاب فزاینده‌ای به خود می‌گیرد. از سوی دیگر آموزش و پرورش در جهان کنونی به صورت دانش منسجم و منظم و تخصصی درآمده و تصور عدم تحول در آموزش و پرورش امری غیر ممکن است. بنابراین انکسار اصول قدیمی و روش‌های سنتی تدریس جوابگوی تعلیم و تربیت کنونی نیست. فرایند آموزش و پرورش به دلیل گستره‌ی وسیع مراکز علمی و پژوهشی لحظه به لحظه در حال توسعه، تحول و تحرک بوده، لذا به دلیل کشف اصول، فنون و روش‌های اثر بخش جدید و یا اصولی که دستخوش تغییر واقع می‌شوند ناگزیر به منظور بهره‌گیری از روش‌های بدیع و جدید می‌بایستی کتاب‌های روش تدریس در مقاطع زمانی بر مبنای یافته‌های جدید علمی تحول یابند.

تجربه نشان داده است که تدریس منظم و منسجم و اثر بخش نیاز به تخصص دارد. تا معلم به الگوها، مهارت‌ها و فنون تدریس آشنا نباشد، نمی‌تواند در کار آموزش، تدریس و یادگیری موفقیت به دست آورد. برای رسیدن به این هدف تلاش برنامه‌ریزان دستگاه‌های آموزش و پرورش در این جهت متمرکز شده تا با همت متخصصان تعلیم و تربیت روش‌های مناسب تدریس برای دروس مختلف تهیه و تدوین شود و مورد استفاده‌ی مدرسان و معلمان در مراکز تربیت معلم و مدارس کشور قرار گیرد. هر چند در این زمینه تلاش‌هایی انجام شده اما در برخی موارد کمبودهایی احساس می‌شود. به عنوان نمونه می‌توان به روش تدریس تاریخ و جغرافیا اشاره نمود که تاکنون تلاش جدی و همه‌جانبه‌ای برای تدوین روش تدریس آن‌ها صورت پذیرفته است. برای اینکه به برخی از سئوالات دانشجویان پاسخ داده شود، تلاش شده تا اهداف دروس مورد نظر مشخص و ضمن بررسی مطالب تاریخ و جغرافیا به نکات با اهمیت آنها نیز اشاره شود. علاوه بر آن در مواردی الگوها، روش‌ها و برخی فعالیت‌ها برای تدریس آن‌ها پیشنهاد شده است که انشاء الله با تلاش و پیگیری مدرسان و معلمان و دانشجویان رشته‌ی آموزش و پرورش و رشته‌های مرتبط بتوان راهکارهای مناسب برای تدریس این مواد درسی فراهم نمود.

آنچه در این نوشتار فراهم گردیده، تلاشی برای دستیابی به روش‌های تدریس مناسب تاریخ و جغرافیا در دوره‌ی ابتدایی است. بدیهی است که روش‌های ارائه شده در این کتاب نمی‌تواند خالی از اشکال باشد.